

181/1 ÅVASSDRAGET

FYLKE: Nordland
Kommune: Moskenes

Nedbørfelt: 7 km²
Toppunkt: 826 m o.h.
Utløpspunkt: 0 m o.h.
Marin grense: 16 m o.h.
Kraftpotensial: Se Sørvågvassdraget
SP-kategori: -
Økonomiklasse: -
Naturgeogr. region: 42e

Nedbørfeltet ligger nær sørspissen av Moskenesøya som er den ytterste av de store øyene i Lofoten og Vesterålen. Vassdraget er orientert vest-øst og har utløp ved tettstedet Å. I nord grenser det til Sørvågvassdraget som også vurderes i Verneplan IV.

Området har et utpreget kystklima. Normal årsnedbør ved utløpet er ca 1500 mm med mest nedbør i perioden oktober-desember. Nedbøren tiltar i de høyereliggende områder til sannsynligvis over 2000 mm pr. år.

Vassdraget har et stort vann, Ågvatnet, som er omkranset av tindepregete, glasialt utformede fjell. Vannet strekker seg øst-vest og har et areal på 1,2 km² og et dyp på 71 m. Den største tilførselsbekken renner ut i vestenden av vannet hvor den har bygd opp ei elveslette. De høyeste toppene er omgitt av stupbratte sider. Høyest når Mengedalstinden i nord. Ågvatnet er skilt fra fjorden ved en lav bergterskel i østenden.

Berggrunnen består overveiende av granittisk gneis. Noe løsmasser er avsatt ved den indre delen av vannet og i Ågdalen.

Foruten tettstedet Å som ligger ved utløpet finnes det kun et fåtalls hytter i vestenden av Ågvatnet. I nedre del nyttes enkelte vann til settefiskanlegg.

Naturfaglige verdier

Vassdraget er et lite kystvassdrag ytterst i Lofoten. Det har middels naturfaglig verneverdi og må sees i sammenheng med Sørvågvassdraget. Til sammen vil de dekke det typiske for de ytre strøk av Lofoten.

Geofag

Området er alpint med utpreget botntopografi. Åvatnet er en botnsjø. Feltet er nær uten løsmasser. Den fluviale aktivitet er minimal.

*Liten verneverdi **

Botanikk

Rabbe-, hei-, eng- og snøleievegetasjon finnes i nedbørfeltet. Dette er parallelle forhold til de man vanligvis finner i fjellet. Vegetasjonstypene har ordinær utforming, med unntak av engvegetasjonen som framstår som interessant. På beskyttede lokaliteter er det noe bjørkeskog, delvis med rikere utforming, og stedvis finnes myr.

*Middels verneverdi ***

Vannfauna

Åvassdraget består av et stort vann og er mindre variert enn Sørvågvassdraget i nord. Ågvatnet er

forholdsvis dypt, og har pH omkring 7.0 samt relativt god ledningsevne. Vannet ble allerede i 1935 undersøkt ferskvannsbiologisk. Det er funnet færre krepsdyrarter her enn i sammenlignbare lokaliteter i Sørvågvasdraget.

Sjørret er viktigste anadrome fisk. Fisken kan komme ca 600 m opp i elva innenfor Ågvatnet. Ågvatnet er overbefolket med småfallen røye, mens ørreten er større og av bedre kvalitet. De ferskvannsbiologiske verdier i Åvassdraget synes å være godt ivaretatt gjennom et vern av Sørvågvasdraget.

*Middels verneverdi ***

Kulturminneverdier

Det er gjort flere funn fra yngre steinalder ved Å, og det finnes høyst sannsynlig bosettingsspor i vassdraget. Klebersteinfunn ved Å tyder på middelalderbosetting her. En kjenner til fast bosetting på Å fra 1500-tallet. Fiskeværet ble imidlertid først og fremst bygd opp på 1800-tallet, og bebyggelsen er typisk for fiskeværene i Lofoten, med bolighus og uthus, rorbuer og brygger/sjøhus. Her er det bl.a. bygninger knyttet til væreierfamilien med hovedbygning fra 1890-årene, Gammelgården fra 1844 og Øvergården fra 1870-årene som begge er fredet. Dessuten finnes det stabbur, butikkbygning og fjøs, samt en husmannsstue som ved siden av rorbueene representerer boligene til fiskeren/strandsitteren i fiskeværet. Den eldste rorbua er fra før 1875. Her er det brygger fra mellomkrigstiden, båtnaust fra 1844 og trandamperi fra 1850. I forbindelse med den tidligere gårdsdriften i fiskeværet var det beitemark i Ågdalen samt utslåtter her og i fjellet.

Området er rikt på kulturminner som dekker et langt tidsrom. De kulturhistoriske verdiene er først og fremst knyttet til fiskeværbebyggelsen, som har store opplevelsesverdier og kunnskapsverdier i lokal og regional sammenheng. Bygningene viser en rekke ulike funksjoner i fiskeværet, og er knyttet til ulike sosiale grupper.

*Meget stor verneverdi *****

Friluftsjntresser

Området rundt Ågvatnet inngår i et større sammenhengende naturområde på Moskenesøya. Landskapet er utrolig variert og fascinerende og gir rom for ulike opplevelser og aktiviteter. Tilgjengeligheten er god. Vassdraget er et viktig nærturområde for befolkningen på Moskenesøya. I tillegg er området et mye benyttet rekreasjonsareal for turistene. Det er ikke mulig å finne erstatning for dette sammenhengende natur- og friluftslivsområdet. Vanligste friluftslivsaktiviteter i nedbørfeltet er fiske, fotturer, jakt, skiturer, bærplukking, roturer og bading. Tiltak som bedrer mulighetene for friluftsliv i vassdraget er et godt stisystem, båtplasser og fiskestelltiltak. Åvassdraget og Sørvågvasdraget er i kommunens generalplan framhevet som noen av de mest attraktive og brukte utfartsområder i kommunen. Området inngår dessuten i fylkesmannens oversikt over viktige friluftsområder.

*Stor verdi ****

Landbruksinteresser

Nedbørfeltet har ingen kommersiell jord- og skogbruksdrift selv om det i tidligere tider var en del sauebeiting her. Området er preget av mye stein og fjell og svært dårlige utviklingsmuligheter for jord- og skogbruk.

*Liten verdi **

Kraftressurser

Kraftressursene er vurdert sammen med Sørvågvasdraget og beskrevet under dette objektet.